

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสในประชาชนกลุ่มเสี่ยง เขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองบัว ตำบลโนนสูง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ทุนวิธิ ทามาตล, ส.ป¹

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการในการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสในประชาชนกลุ่มเสี่ยง เขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองบัว อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ และ 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น การศึกษานี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มเสี่ยงภายใต้กรอบความรู้ด้านสุขภาพ 6 ด้าน โดยใช้การสนทนากลุ่มจำนวน 20 คน คัดเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ด้วยวิธีการเรียนรู้และปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม(PLA) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นทีมสหวิชาชีพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 33 คน คัดเลือกแบบเจาะจง และ ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคเลปโตสไปโรซิส จำนวน 25 คน ที่คัดเลือกด้วยวิธีสุ่มอย่างเป็นระบบ เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นด้วย สถิติ Paired t-test

ผลการวิจัยพบว่า ระยะที่ 1 ปัญหาที่พบ คือ มีข้อจำกัดด้านความรู้ด้านสุขภาพ เช่น การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพไม่ทั่วถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคยังคงคลาดเคลื่อน ขาดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และการสื่อสารบอกต่อข้อมูลสุขภาพยังไม่มั่นใจเพียงพอ ระยะที่ 2 ได้รูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วยกิจกรรม 8 สัปดาห์ ได้แก่ การให้ความรู้เชิงปฏิบัติ การฝึกทักษะ การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชน การเยี่ยมบ้านโดย อสม. การใช้สมุดบันทึกสุขภาพ และการสื่อสารผ่านกลุ่มไลน์ และระยะที่ 3 ใช้กิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ด้านสุขภาพโดยรวมและพฤติกรรมการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสโดยรวมเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลต่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพ 26.72 คะแนน (95% CI: 22.37 to 31.06) พฤติกรรม 26.48 คะแนน (95% CI: 22.67 to 30.28) และมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมในระดับมากที่สุด

โดยสรุป พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสที่ออกแบบตามบริบทชุมชน สามารถเพิ่มความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนได้ และจะเป็นกรอบของกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, โรคเลปโตสไปโรซิส, พฤติกรรมสุขภาพ

¹ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอขุนหาญ, E-mail: xsili@hotmail.com

The Development of a Health Literacy Promotion Model for Leptospirosis Prevention among At-Risk Populations in the Catchment Area of Ban Nong Bua Health Promoting Hospital, Non Sung Subdistrict, Khun Han District, Sisaket Province

Tunwitee Tamadal, S.B.¹

This research and development study aimed to 1) explore the situation, problems, and needs for enhancing health literacy for the prevention of leptospirosis among at-risk populations in the service area of Ban Nong Bua Sub-district Health Promoting Hospital, Khun Han District, Sisaket Province; 2) develop a health literacy enhancement model; and 3) evaluate the effectiveness of the developed model. The study was conducted in three phases. Phase 1 investigated problems and needs of the at-risk population based on six dimensions of health literacy using focus group discussions with 20 purposively selected participants. Phase 2 involved developing a health literacy promotion model using participatory learning and action (PLA), with 33 purposively selected participants comprising a multidisciplinary team and stakeholders. Phase 3 tested the model with 25 systematically sampled at-risk individuals. Data were collected through focus groups and questionnaires. Qualitative data were analyzed using content analysis, while quantitative data assessing the effectiveness of the model were analyzed using paired t-tests.

The results showed that in Phase 1, the identified problems included limited access to health information, misconceptions about the disease, lack of motivation to change health behaviors, and low confidence in communicating health information. In Phase 2, an eight-week health literacy promotion model was developed, consisting of practical knowledge sessions, skill training, use of community media, home visits by village health volunteers, health record booklets, and communication via LINE groups. In Phase 3, after implementing the model, participants demonstrated significantly higher overall health literacy and preventive behaviors for leptospirosis compared to before the intervention ($p < 0.05$). The mean differences were 26.72 points for health literacy (95% CI: 22.37 to 31.06) and 26.48 points for preventive behaviors (95% CI: 22.67 to 30.28). In addition, participants reported the highest level of satisfaction with the intervention model.

In conclusion, the health literacy enhancement model developed according to the community context effectively improved health literacy and preventive behaviors among the at-risk population. This model can serve as a framework for future health literacy promotion activities to encourage behavioral change in leptospirosis prevention in other areas.

Keywords: development, health literacy, leptospirosis, health behaviors

¹ Public Health Technical Officer, Khun Han District Public Health Office, E-mail: xsili@hotmail.com